

Maaseutunäkökulma maankäytön suunnittelussa: suunnittelumenetelmien arviointi ja kehittäminen (MASUKE)

MAL-verkoston teematapaaminen 16.3.2011, Tampere

*projektitutkija, tohtorikoulutettava
Emilia Ihatsu*

Oulun yliopisto, arkkitehtuurin osasto,
yhdyskuntasuunnittelun laboratorio

Tavoitteet

Hankkeen päätavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja käytäntöön soveltuvia toimintamalleja maaseutunäkökulman huomioimiseen rakentamisessa ja kaavoituksessa

- Analysoida nykyisten maaseudun haja-asutus- ja kyläalueiden suunnittelumenetelmien toimivuutta kolmen eri tapaustutkimuksen kautta

Tapaustutkimus 1: 2000-luvun alussa kaavoitettu Porovesi-haapajarven rantaosayleiskaava-alue

Tapaustutkimus 2: Iirannan kylän osayleiskaava (2008)

Tapaustutkimus 3: Lapinniemen oikeusvaikutukseton osayleiskaava-alue, jonka kaava on valmistunut 1980-luvulla.

- Tarkastella pilottikohteen avulla maaseutualueiden, erityisesti kehittyvien kyläalueiden, suunnitteluun soveltuvaa uudenlaista eri näkökulmat (rakentaminen, maisema, maaseudun elinkeinot) integroivaa suunnittelumenetelyä.

Kehittämiskohde 1: Kirmanjärvi – Peltosalmi valtakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö, joka on Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitettu maaseudun kehittämisvyöhykkeeksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama ohjausryhmä:

*Pj: yliarkkitehti
Raija Seppänen, Maa- ja metsätalousministeriö*

*ympäristöneuvos
Harry Berg, Ympäristöministeriö*

*projektipäällikkö
Mia Saloranta, Kotiseutuliitto*

*kaavoituspäällikkö
Sari Niemi, Iisalmen kaupunki*

*professori, osastonjohtaja
Helka-Liisa Hentilä, OY /Arkkitehtiosasto*

AIHEEN TAUSTAA , TAVOITTEET JA MENETELMÄT

VII TEKEHYS: MAASEUTU- JA KYLAALUEIDEN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUN KEINOVALIKOIMA JA SUUNNITTELUN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Taustaa:

- Maaseudun muutos, ilmastokysymykset, kestävän kehityksen haasteet sekä osallistuvan ja vuorovaikutteisen suunnittelun onnistumisen edellytykset asettavat maaseudun maankäytön suunnittelun suurten haasteiden eteen.
- Nykyinen maaseutusunnittelun keinovalikoima ei ole sellaisenaan tarpeeksi joustava ja monipuolinen ohjaamaan erilaisten maaseutualueiden maankäyttöä. Uusia keinoja on kehitettävä ja sen vuoksi on tunnettava se toimintaympäristö ja keinovalikoima, josta kehitystyössä lähdetään liikkeelle.

2010 ja 2011:

- Kokonaiskuvan muodostaminen maaseudun maankäytön suunnittelun keinovalikoimasta ja sen toimintaympäristöstä
- Kirjallisuuteen perustuvaa selvitystyötä
- Tapaustutkimuskohteitten selvittäminen ja kuvaaminen päätöksenteon, suunnittelun ja osallistumisen näkökulmista

Arvioinnin kohteena:

- kaavoitusprosessin läpinäkyvyyttä, vuorovaikutusta ja osallistumista
- miten kaava huomioi maaseudulle tyypilliset maisema-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvot
- kaavan toteutumista rakentamisen, elinkeinojen ja palvelujen suhteen
- kuinka kaava on vastannut sille asetettuihin tavoitteisiin
- miten vastaavan tyyppinen kaava soveltuu maaseutualueiden suunnitteluun

KAUPUNKIEN LÄHEINEN MAASEUTU

Kaupunkien läheinen maaseutu on elinvoimaista, kasvavaa ja lapsiperheiden suosimaa aluetta.

Vastaaminen kasvaviin palvelujen tarpeisiin on haastavaa.

Hallitsematon hajarakentaminen voi estää aluerakenteen kehittämistä.

Kuvat: Helena Hirainen

YDINMAASEUTU

Ydinmaaseutu on vahvaa alkutuotannon aluetta.

Ydinmaaseudulla tehomaatalous kasvattaa tilakokoja. Suuret tuotantorakennukset ovat maaseutumiljöössä hallitsevia.

Kuvat: Helena Illikainen

Metsä- ja maataloutteen erikoistuminen on tehnyt ydinmaaseudusta haavoittuvaista, sillä viimeisen vuosikymmenen rakennemuutos on heikentänyt ennen kaikkea näitä aloja.

HARVAAN ASUTTU MAASEUTU

Harvaan asuttu maaseutu tyhjenee väestön ikääntyessä ja nuorten muuttaessa alueelta pois työn perässä.

Harvaan asutulta maaseudulta löytyy kasvavia matkailu- ja kaivospaikkakuntia sekä elinvoimaisia kyliä.

OIKEUDELLINEN KEINOVALIKOIMA:

- Merkittävien maaseudun maankäyttöä ohjaava keinovalikoima
- Muodostuu ympäristöä koskevasta erityislainsäädännöstä, maankäyttö- ja rakennuslaista sekä siihen perustuvasta kaavoitusjärjestelmästä
- Pitää sisällään päätöksenteon rakenteet, kuten valtion ja kunnan viranomaisten vuorovaikutuksen kaavoituksessa
- Ohjaa luomalla noudatettavia suosituksia, velvoitteita ja menettelytapoja, jotka ovat yleensä laillisesti sitovia
- Melko mekaaninen ja joustamaton väline, ei huomio maaseudun erityispiirteitä ja monimuotoisuutta
- Suunnattu ohjaamaan lähinnä kaupunkien maankäyttöä

TALOUDELLINEN KEINOVALIKOIMA:

- On rahan voimalla houkuttelua, jossa rahaliikenteen toisena osapuolena on yleensä viranomainen
- Perustuu maaseudun osalta lähinnä rahasto-ohjelmiin ja niiden tukijärjestelmiin, joita rahoitetaan sekä EU- että kansallisin varoin
- Keinoja ovat muun muassa verot, maksut, avustukset, vero- ja rahoitustuet
- Sen avulla voidaan suoraan vaikuttaa maaseudun alueidenkäyttötarkoituksiin, kuten yritysten sijaintipäätöksiin, toimitilojen ja tuotantolaitosten rakentamiseen
- Luovat kylille tasavertaiset kehittämisen mahdollisuudet; tuen saaminen ei ole sidoksissa kuntatalouteen
- Hakemusprosessi ja tukien seuranta on usein byrokraattista ja aikaa vievää.
- Tietoisuutta eri rahoitusmahdollisuuksista ja niiden mukanaan tuomista hyödyistä tulisi lisätä

VAPAAMUOTOINEN KEINOVALIKOIMA:

- Korostaa toimijan omaa vastuuta ympäristöstään
- Ei ole laillisesti sitova
- Kehittää kylä, kyläympäristöjä ja maaseudun elinkeinoja
- Pyrkii ylläpitämään, kohentamaan ja suojelemaan maaseudun rakennetun- ja luonnonympäristön arvoja ja merkitystä

Vapaamuotoisia keinoja ovat:

- kylä-, maisemanhoito- ja luonnonvarasuunnitelmat
- kulttuuriympäristöohjelmat
- luonnon-, virkistys- ja maisema-arvokaupat
- omatoimiraha

- Yhteys kuntasuunnitteluun on melko vähäistä ja kuntakohtaista
 - Marginaalinen asema kaavoituksessa ja koko oikeudellisessa keinovalikoimassa

MAASEUDUN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUN KEINOVALIKOIMA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

	EU-TASO	KANSALLINEN TASO	MAAKUNTATASO	KUNTA- JA PAIKALLISTASO
STRATEGINEN OHJAUS	aluepolitiikka, maaseutupolitiikka: EU:n maaseudun kehittämissuunnitelma	maaseutupolitiikka, aluepolitiikka, maatalouspolitiikka: kansallinen maaseudun kehittämissuunnitelma, maaseutupolittiset kokonais- ja erityisohjelmat	maakuntapolitiikka: maakuntastrategiat, maakuntasuunnitelmat ja -ohjelmat, maakunnalliset maaseutuohjelmat	kuntapolitiikka maankäyttö- ja maapolitiikka: kuntastrategiat ja -suunnitelmat
TALOUDELLINEN OHJAUS	rahastot: EAFRD, ESR, EAKR	rahasto-ohjelmat: Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämissuunnitelmat, Manner-Suomen ESR-ohjelma, Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomen sekä Ahvenanmaan EAKR-ohjelmat	rahasto-ohjelmat: Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämissuunnitelmat, Manner-Suomen ESR-ohjelma, Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomen sekä Ahvenanmaan EAKR-ohjelmat	rahasto-ohjelmat: Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämissuunnitelmat 2007-2013, Manner-Suomen ESR-ohjelma, Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomen sekä Ahvenanmaan EAKR-ohjelmat, kuntarahotus
OIKEUDELLINEN JA VAPAA-MUOTOINEN OHJAUS	EU:n lainsäädäntö	Kansallinen lainsäädäntö: maankäyttö- ja rakennuslaki erityislainsäädäntö	VIRALLINEN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄ: VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET MAAKUNTAKAAVA YLEISKAAVA ASEMAKAAVA	VAPAAAMUOTOISET SUUNNITTELU- JA OHJAUSKEINOT: kylä-, luonnonvar-, maisemanhoito- ja metsäsuunnitelmat, kulttuuriympäristöohjelmat, luonnon-, maisema- virkistysarvokaupat, omatoimiraha
HALLINNON TOIMIJIAT	EU:n toimielimet	vaihtoeuosto, eduskunta, ministeriöt, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR, Maaseutuvirasto, Maaseutuverkosto, Lynet -verkosto	maakuntien liitot, maakuntien yhteistyöryhmien maaseutuajat, valtion keskus- ja aluehallintojen viranomaiset, naapuriliitot ja -kunnat	kunnan hallintokunnat ja liikelaitokset, nuorisovanhus- ja vammaisuuskeskukset, maakunnan liitto, naapurikunnat, valtion viranomaiset, viranomaislin rinnastettavat valtion liikelaitokset, saamelaiskäräjät
YRITYS- JA KANSALAISTOIMIJIAT	Committee of Professional Agricultural Organisation COPA, eurooppalaiset yritys- ja järjestöt, Euroopan maaseutuallianssi	Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK, ProAgria / Maa- ja kotitalousnaiset, Suomen yritysajat, Keskuksenaupakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, toimintajärjestöt, Suomen kylätuotintayhdistys SYTY, Maaseudun Uusi Aika -yhdistys, 4H-liitto, Maaseudun sivistysliitto	maanomistajat ja heiltä edustavat yhteisöt, vaikutusalueen asukkaat ja käyttäjät, yritykset ja elinkeinonharjoittajat ja heiltä edustavat yhteisöt, maakunnan tasolla toimivat yhteisöt ja yhdistykset, alueellisella tasolla toimivat yhteisöt ja yhdistykset, energia- ja vesilaitokset, tietoliikenteestä vastaavat yhtiöt, kylätuotintayhdistykset, asukas-yhdistykset, harrastusjärjestöt	maanomistajat ja haltijat, alueen käyttäjät, maanomistajia edustavat yhteisöt, kuten omakoti- ja pienkiinteistöyhdistykset, kotiseutu- ja asukas-yhdistykset, kylätuotintayhdistykset, luonnon- ja rakennusperinneyhdistykset, nais-, perhe- ja harrastusjärjestöt, nuorten, eläkeläisten, vammaisten ja työttömien yhdistykset, maataloustuottajat, metsänhoito-yhdistykset, kauppa-kamari, tienhoitokunnat, vesiensuojeluyhdistykset, energia- ja vesilaitokset

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ KARTOITUSOSASTA:

- Maaseutus suunnittelun haasteet ja mahdollisuudet sekä tavoitteet, joihin maaseudun maankäytön kehittämistyössä tähdätään, tunnistetaan. Nyt on aika keskittyä keinoihin, joilla päämäärät saavutetaan.
- Maankäytön suunnittelussa on selkeästi erotettavissa oikeudellinen, taloudellinen ja vapaamuotoinen keinovalikoima, mutta näiden keskinäinen yhteys jää epäselväksi.
- Vaikka maaseutusiantuntijuutta löytyy useilta eri aloilta, näyttäisi päämäärätietoinen, sektorirajat ylittävä yhteistyö maaseudun kehittämiseksi olevan vähäistä. Maaseutu hyötyisi yhteistyön laaja-alaisuudesta.
- Tiedollista ohjausta tulisi lisätä, jotta maaseutus suunnittelun keinovalikoima saataisiin tehokkaammin käyttöön. Nyt kaikkia keinoja ja niiden mahdollisuuksia ei välttämättä tunnisteta.

KAAVOITUSPROSESSIN KULKU PÄÄTÖKSENTEON, SUUNNITTELUN JA OSALLISTUMISEN NÄKÖKULMISTA			
	PÄÄTÖKSENTEKO	SUUNNITTELU	OSALLISTUMINEN
KAAVOITUS-PROSESSI:	<ul style="list-style-type: none"> • 1998 Iisalmen kaupungin aloite ja päätös osayleiskaavan laatimisesta 	<ul style="list-style-type: none"> • 28.5.1998 kaupungingeodeetikon laatima kaavaprosessin työsuunnitelma 	<ul style="list-style-type: none"> • 1999 Kevät: Ilmoitus kaavahankkeen vireilletulosta Iisalmen Sanomissa, kutsu maanomistajille suunnattuihin esittelytilaisuuksiin • 10.-11.5.1999 Esittelytilaisuudet Sourunsalon ja Joutsenojan kouluilla • Toukokuu 1999 Kirjallinen kysely maanomistajille, vastauksia 70kpl (15% alueen maanomistajista) • 25.5.1999 Viranomaisneuvottelu, osanottajat: Iisalmen kaupunki, Pohjois-Savon Ympäristökeskus, Pohjois-Savon liitto, Kuopion museo sekä Savo-Karjalan tiepiiri. • Kesä 1999 Kaavaluonnoksen laadinnan yhteydessä maanomistajien ja kaavanlaatijan välisiä neuvottelupäiviä
ALOITUS-VAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • 1998 Tarjouspyynnöt kaavan laatimisesta Suunnittelukeskus Oy:itä ja Maa ja Vesi Oy:itä. Laajajaksi valittiin Maa ja Vesi Oy 	<ul style="list-style-type: none"> • 1998 Maa ja Vesi Oy aloittaa perusselvityksen teon ja vaikutusten arvioinnin 	
VALMISTELU-VAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • 14.9.1999 Tekninen lautakunta päättää ensimmäisen vaiheen kaavaluonnoksen esille panosta maanomistajien luonnosvaiheen kuulemistä varten • 15.2.2000 Tekninen lautakunta käsittelee kaavaluonnoksesta saadut muutokset sekä Maa ja Vesi Oyn kaavoittajan puolesta laatimat vastineet. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1999 Maa ja Vesi Oy jatkaa perusselvityksen tekoa ja vaikutusten arviointia sekä luonnos suunnittelua • 1999 kaavaluonnos valmistuu 	<ul style="list-style-type: none"> • 17.9.1999 Kuulutus Iisalmen Sanomissa osayleiskaavaluonnoksen nähtävillä olosta • 20.9.-4.10.1999 kaavaluonnos nähtävillä kaupungintalolla • 8.10.1999 kaavaluonnoksesta tehtyjen muistutusten viimeinen jättöpäivä (jätettiin 22 muistutusta)
EHDOTUS-VAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • 14.3.2000 Tekninen lautakunta esittää kaupunginhallitukselle kaavaehdotuksen hyväksymistä ja nähtävillä asettamista sekä lausuntojen pyytämistä Savon liitolta, Savon Voima Oy:ltä, Pohjois-Savon maanmittaustoimistoilta, Ratahallintokeskuksetta, Savo-Karjalan tiepiiriltä, rakennus- ja pelustuslautakunnalta, vapaa-ajalautakunnalta, kulttuurilautakunnalta, koulutuslautakunnalta, sosiaalilautakunnalta, maaseutulausakunnalta, kuntayhtymän ympäristölausakunnalta sekä terveyslautakunnalta. Tekninen keskus pyytää kaupunginhallitusta esittämään kaavaehdotuksen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. • 17.4.2000 Kaupunginhallitus hyväksyy osayleiskaavaehdotuksen ja Teknisen keskuksen esitykset 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaavan laatija, Maa ja Vesi Oy tekee kaavoittajan luonnosvaiheen muistutuksista hyväksymät muutokset kaavaan. • 6.3.2000 Kaavaehdotus valmis • Maa ja Vesi Oy laatii kaavoittajan ehdotusvaiheen muistutuksista ja lausunnoista hyväksymät muutokset kaavaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • 7.5.2000 Iisalmen Sanomissa kuulutus kaupungin hallituksen hyväksymästä kaavaehdotuksesta, nähtävillä olosta sekä kaavaehdotusta koskevista tiedotus- ja kuulemistilaisuuksista • 8.5.-9.6.2000 kaavaehdotus nähtävillä kaupungintalolla • 15.-16.5. Tiedotus- ja kuulemistilaisuudet Sourunsalon ja Joutsenojan kouluilla • 9.6.2000 Kaavaehdotuksesta tehtyjen muistutusten viimeinen jättöpäivä. (jätettiin 19 muistutusta) • Kesä-syky 2000 pyydytet lausunnot saapuvat
HYVÄKSYMISVAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • 24.10.2000 Tekninen lautakunta käsittelee kaavaehdotuksesta saadut muistutukset ja lausunnot sekä Maa ja Vesi Oyn laatimat vastineet. Lautakunta esittää kaavaa kaupunginhallituksen ja -valtuuston hyväksyttäväksi • 6.11.2000 Kaupunginhallitus hyväksyy kaavan • 13.11.2000 Kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavan • 16.1.2001 Tekninen lautakunta käsittelee kaavasta tulleen valituksen ja laatii vastineen • 29.1.2001 Kaupunginhallitus hyväksyy teknisen lautakunnan laatiman vastineen ja lähettää sen Kuopion hallinto-oikeudelle • 28.5.2001 Kaupunginhallitus asettaa Porovesi-Haapajärven rantosayleiskaavan tulemaan voimaan 		<ul style="list-style-type: none"> • 13.11.-13.12.2000 Pöytäkirja osayleiskaavan hyväksymisestä nähtävillä kaupungin hallintopalvelukeskuksessa • 13.11.-13.12.2000 Valituslaika, valituksia 1 kpl Kuopion hallinto-oikeuteen • Toukokuu 2001 Kuulutus kaavan voimaan tulosta

KAAVOITUS-PROSESSI:	PÄÄTÖKSENTEKO	SUUNNITTELU	OSALLISTUMINEN
ALOITUS-VAIHE	<ul style="list-style-type: none"> • Iisalmen kaupungin aloite ja päätös osayleiskaavan laatimisesta • 2005 käytiin tarjouskilpailu kaavan laatimisesta. Kaavan laatijaksi Airix Ympäristö Oy 	<ul style="list-style-type: none"> • Perusselvitykset valm. syksyllä 2005 • Arkkitehtitoimisto Rajanieni & Ohberg Oy laati OAS:in sekä tavoitevaiheen vuorovakutuksen ja osallistamisen sekä rakentamistapaohjeiston. Maisema-arkkitehti Terttu Kurttila Air-ix Ympäristö Oy:sta on laatinut maiseman maankäytösuosituksen ja sen perusteena toimivat maisemallia- ja maisemarakennekartoituksen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilmoitus kaavoituksen viirellä olosta annettiin 21.1.2005 kaavoituskatsauksessa • osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtävillä 15. - 29.8.2005 • 8.9.2005 pidettiin kyfällä pöytäkirjaan liitettyä osallistumisen kartoitettiin asukkaiden toiveita ja tavoiteltua aluetta maankäytölle • Osallisten tilakohtaisia toiveita kartoitettiin 3.10.2005 • Alustavat luonnokset esitettiin osallisille kahdessa lausuntokierroksessa sekä yleisillä tilaisuuksissa 22.2.2006. Lisäksi kaavaluonnos on esitelty kahdessa viranomaisneuvottelussa 23.2.2006 ja 27.10.2006
VALMISTELU-VAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • Tekninen lautakunta käsittelee luonnoksia 14.2.2006 ja päätti luonnoksen ja valmisteluaineiston asettamisesta nähtäville valmisteluvaiheen kuulemistä varten 13. - 31.3.2006 • Luonnoksesta saatiin 7 lausuntoa viranomaisilta, 5 kaupungin lautakunnilta 	<ul style="list-style-type: none"> • Luonnokset laadittiin alkuvuodesta 2006 • Kaupunki käynnisti Iilto-oravaselvityksen teon toukokuussa 2006 • Kaavan laatija laati 3.1.2007 vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin sekä ehdotetut korjaukset. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaavaluonnos nähtävillä 13. - 31.3.2006 • Maastalähtöisen käytöstä ja järjestettiin seminaari 29.1.2007, ja ohjauksiryhmän 5. kokous, jonka jälkeen päätös asettaa länsipuolen peltojen merkinnäksi M/MT. • 11 mielipidettä osallisilta
EHDOTUS-VAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • Ehdotuksesta saatiin lausunnot maaseutulausunkunnalta, ympäristölausunkunnalta, rakennuslautakunnalta sekä Kuopion kulttuurihistorialliselta museolta, Pohjois-Savon liitolta, Pohjois-Savon ympäristökeskuksesta, Ylä-Savon Vesi Oy:ltä ja Viereman kunnalta. Lisäksi saatiin muistutus metsähallitukselta. • Ehdotuksen käsittelevä tekninen lautakunnassa 20.2.2007 • Osayleiskaavaehdotuksesta saatiin lausunto huomautuksiineen Pohjois-Savon ympäristökeskuksesta 8.5.2007. Muilla lausunnon antajilla ei ollut huomautettavaa ehdotuksesta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaavaehdotus laadittiin tavalla 2006-2007. Kaavaehdotuksen käsittelevä ohjauksiryhmän kokouksessa 3.1.2007 • Kaavan laatija laati vastineet ehdotuksesta saatuihin lausuntoihin 4.6.2007 • Muistutusten johdosta kaavakartalle tehtiin pieniä teknisiä tarkistuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iirannan yleiskaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 19.3-17.4.2007 välisen ajan • Muistutus 5 yksityishenkilöiltä
HYVÄKSY-MISVAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • Osayleiskaavaehdotus kaupunginhallituksessa 12.3.2007 • Korjattu kaava-aineisto ja vastineet lausuntoihin ja muistutuksiin on käsitelty teknisen lautakunnan kokouksessa 26.6.2007 • Osayleiskaavaehdotus kaupunginhallituksessa 2.7.2007 • Iisalmen kaupunginvaltuusto hyväksyi osayleiskaavan 29.08.2007 		<ul style="list-style-type: none"> • Pöytäkirja osayleiskaavan hyväksymisestä nähtävillä kaupungin hallintopalvelukeskuksessa • Valtuutuksia, ei vaihtuksia • Kuulutus kaavan voimaan tulosta

KAAVOITUS-PROSESSI:	PÄÄTÖKSENTEKO	SUUNNITTELU	OSALLISTUMINEN
ALOITUS-VAIHE	<ul style="list-style-type: none"> • Iisalmen kaupungin aloite ja päätös osayleiskaavan laatimisesta. Tarve todettiin maaseutulaueen yleiskaavan laadinnan yhteydessä. • Kaava laadittiin kaupungin omana työnä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maasto tutkittiin paikalla pailla havainnoiden sekä myös pienlentokoneesta käsin. • Rakennetun ympäristön perusselvityksiin kuuluvat kokonaisrakenne, maankäyttö, palvelut, yhdyskuntatekninen huolto. • Luonnonympäristön osalta selvitetiin maiseman rakenne (metsien ja peltojen sekä asutuksen suhdte) sekä maaperätiedot. Ympäristön haittekohtia arvioitiin lyhyesti 	<ul style="list-style-type: none"> • Maanomistajia lähestyttiin kirjitse 19.12.1984. • Kanssakäyminen maanomistajien kanssa jatkui kevään 1985 ajan • Keväällä 1985 viranomaisneuvottelut. Lausunnot: VR, Liikentalautakunta, Lapinlahden kunta, Pohjois-Savon Seurakkaavallitto, Läninhallitus, Iisalmen maanmittauskonttori, Savon Voima, Rakennuslautakunta, Tielautakunta, Vesilautakunta, Terveyslautakunta, Palolautakunta, Maatalouslautakunta, Liikennelautakunta, Koululautakunta
VALMISTELUVAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • Osayleiskaavaehdotus valmistui 18.6.1985. • Kaupunginarkkitehti esittää tekniselle lautakunnalle kaavaehdotuksen hyväksymistä 16.7.1985 • Yleiskaavatulkija esitteli osayleiskaavaluonnoksen Kaupunkisuunnitteluosastolle 31.7.1985 		
EHDOTUS-VAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunginhallituksen tiedote kaavaehdotuksen nähtävilläolosta 21.8.1985 • Kaavaehdotus oli nähtävillä 2.9. - 2.10.1985. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vähäisiä teknisiä tarkistuksia kaavaan lausuntojen ja muistutusten nojalla 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaavaan saatiin 8 muistutusta yksityisiltä maanomistajilta • Lausunnot saatiin muilta paitsi maanmittauskonttorilta ja vesilautakunnalta
HYVÄKSY-MISVAIHE:	<ul style="list-style-type: none"> • Iisalmen kaupunginhallitus käsittelee asiaa 20.1., 27.1.1986 sekä 10.2.1986 ja hyväksyi ehdotuksen Teknisen viraston mukaisin muutoksin • Iisalmen kaupunginvaltuusto hyväksyi 24.2.1986 Lapinniemen osayleiskaavan. 		<ul style="list-style-type: none"> • Kuulutus kaupungintalon ilmoitustaululla 10.4.1986. Iisalmen kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 24.2.1986 osayleiskaavan

YLEISIÄ ALUSTAVIA HUOMIOITA OSAYLEISKAAVAPROSESSEISTA:

Kaavoille asetettuja tavoitteita:

- Rantavyöhykkeelle sijoittuvan haja-asutuksen mitoitusperiaatteen muodostaminen (Porovesi-Haapajarvi 2001)
- Rakennuslupaprosessin selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen (Lapinniemi: alueellinen poikkeuslupa, 1985)
- Maankäytölliset aluevaraukset ja aluekohtaiset toteuttamishjeet ympärivuotiseen asutukseen, loma-asutukseen, maa- ja metsätalouteen, veneilyyn, virkistykseen, elinkeinoelämään, suojeluun, kulttuuriympäristöön sekä maisemanhoitoon (Iiranta 2008)
- Huomioida kaavamerkinnoin paikallisen kyläyhteisön tarpeet ja kulttuurimaiseman arvot.
- Periaatteena on, että asemakaavoja ei alueelle laadita vaan rakennuspaikat osoitetaan suoraan yleiskaavassa

Kaavan toteutuminen ja soveltuminen maaseutualueiden maankäytön ohjaamiseen:

- Esim. Porovesi-Haapajarvi, osoitetuista rakennuspaikoista n. 10% on toteutunut
- Aluevarauksille ei ole tullut uusia elinkeinon harjoittajia, eivätkä jo olemassa olevat elinkeinonharjoittajat ole hyödyntäneet kaavan tarjoamia mahdollisuuksia laajentaa tai monipuolistaa toimintojaan.
- "Pullonkaulaksi" kaavojen toteutumiseen on muodostunut maanomistajien haluttomuus maan myyntiin, mihin voi olla useita eri syitä.
- Ääriesimerkkejäkin on nähty, joissa kaikki rakentaminen sijoittuu kaavan ulkopuolelle – jolloin kaava itse asiassa hajauttaa yhdyskuntarakennetta.

JATKOKYSYMYKSIÄ v. 2011-2012:

Koska toteutuminen on ollut niin vähäistä, herää kysymys: onko kallis kaavoitustyö tehty turhaan?

- Maaseutu/haja-asutusalueiden strateginen suunnittelu?? Usein kunnaltakin puuttuu "visio" asiasta. Toisinaan taas kunnan päättäjät profiloivat maaseutualueita strategisesti (esim. "kesämökkikunta" jne.)
- Mikä on "kyläalue" tai vähäisen rakentamispaineen alue??

Kaavoitusprosessiin osallistuminen vähäistä: onko kunta pystynyt tuomaan riittävän hyvin esille osallistumisen vaikeavuuden?

- Maaomistajia 99,9 %
- Maankäytön suunnittelun osallistumisprosessi ja suhde muuhun kuntasuunnitteluun – osallistumisfoorumien puute, paineet kasautuvat kaavoituksen osallistumismahdollisuuksiin. Ongelmana "toiveitten tynnyri" – ilmiö – on tarve käsitellä myös asioita, jotka eivät varsinaisesti liity rakentamisen ohjaamiseen.

MRL, muu ympäristölainsäädäntö:

Esim. Maa- ja metsätaloutta koskeva lainsäädäntö ja siihen liittyvä taloudellinen ohjaus liittyy myös hyvin läheisesti maaseutualueiden kulttuuriympäristöjen vaalimiseen maisemallisten näkökohtien myötä. Kaavamääräykset ja päällekkäisyydet:

- Esimerkiksi metsänistutuskielto voidaan antaa kaavan suojelumääräyksenä avoimen maisematilan säilyttämiseksi.
- Virkistysalueille ei myönnetä metsänhoitoon yhteiskunnan tukia
- Viheryhteystarpeet, rakentamisrajoitukset, metsälain erityiskohteet
- Maa-aineslaissa on myös pykälä, joka ottaa kantaa maiseman kauneusarvojen säilyttämiseen
- Maantieläki ja tiesuunnittelu: ristiriitailantelta maaseudun kulttuurimaiseman säilyttämistavoitteiden suhteen.
- Luonnonsuojelulaki ja metsälaki, liito-oravat
- Maisematyöluvat
- jne.